

Роберт БРАУНИНГ

ХАМЕЛИНСКИ ФРУЛАШ

Хамелин у Брунсвику је место,
(крај Хановера, града чувеног)
коме широк и дубок Везер често
запљусне део зида јужног;
предела лепшег надалеко нема.

Али, кад почиње прича моја,
столећа уназад, у давна времена,
страдаху мештани од страшног броја,
јадно и жалосно од јада голема:

Пацовштина!!

Са псима се гадови бише, мачке побеше,

у колевкама нејач уједаху,
кувару из кутлаче супу попише,
сир из чабрица ждераху,
развалише бурад рибе сољене,
у шепири недељне свијаху гнезда,
женама, ох јада, покварише оговарање!

На смрт их престраши ова најезда.

Би цика и вриска у страху и болу,
једне у дуру, друге у молу.

Мештани, на крају, немајућ' куда,
пред већницом градском сазваше збор:

»Јасно је свима« – повикаше – »градоначелник је луда.

А за наш часни градски одбор,
цаба одежде и крзна купљени беше;

за дебеле и старе будале јадне,
што не знају како, ил' неће, да од покора нас реше,
од јада овог, од беде гадне.

Мислите л' ви у већници градској биће вам одмора?

Мућните, господо, ћупе ваше! На ноге у маху!

Избављате нас од овог помора!

Ил' напоље! Ван са вама! У даху!»

Чувши поруку ову, градоначелник и чланови одбора,
јаукнуше бедно у грозном страху.

Читави сат тишина већницу сви. Ал' стој!
Градоначелник све редом погледа попречно:

»За талир један продаћу ћурак мој,
само миљу да сам одавде далеко.

Лако је сваком' да нас ружи,
од свега овог пући ми глава хоће,
за решење беде ове мозак ми треба бржи!
К'коња за п'пацоловку!« – мудати он поче.

И док он то рече гласом ко грома пуцањ,
с' већнице врата чу се тихи купањ.

»Благослов на све нас« – у страху градоначелник рече,
па хитро седе, немајућ' ништа прече.

(Дебељко бејаше исти, великог подвољка;
очију »сјајних« и »влажних«, к'о ономад отворена шкољка,
сем када око подне, закрчи му стомачина,
за лонац сарме вруће и оку вина.)

»Да ли то неко«, – упита он – »обућу брише на отирачи?
Било шта да као пацовско гребанье звучи,
чини да срце ми лупа, а у стомаку мучи.«

»Унији« – градоначелник гракну,
на што у већницу ступи особа страна,
од главе до пете у огртачу јадну,
пола првеног а пола жутог, к'о у шарлатана.

Висок и сув тај чова беше, к'о летва;
очију оштрих, плавих, што као игле боду;
тамне би пути, а коса би му светла.
Посав, такође, бејаше (можда ко сви му у роду);
усана танких, подругљивог смешка;
порекло његово би за све загонетка тешка.

Већница цела у странца се з'блену,
у момка овог, у одећу његову шарену.

Њима све ово изгледаше к'о сан.
Док рече неко: – »Изгледа к'о да се ето,
мој чукундеда, на суда последњег дан,
са света оног, на овај дошет'о«.

Одбору приђе чужак овај, погледа јасна,
па тихо рече, гласом к'о свила глатким,

»У стању ја сам, господо часна,
начином тајним, ал' чаробно слатким,
све живо што се под сунцем смести:

што пузи ил' плива, лети ил' трчи, или се на јари пржи,
као што никада видели нисте, за собом повести.

Чар тајне моје, углавном, ме при томе служи,
када у питању су напасти, зле по људе:

жабе, кртице, гуштери ил' змије.

У Шареном Фрулаш нека за вас, име моје буде«.
Тек онда спазише сви где око врата му се вије

марама некаква, црвена и жута,
 баш да се не разликује од чуднога капута.
 А о њој окачена беше фрула љута.
 И док прсти клизаше му с' рупе на рупу живо,
 нестрпљиво, к'о да одмах би засвир'о,
 на свиралци овој чудној,
 огртачем старомодним упола скривеној,
 чова рече: – »Ма да сам фрулаш сироти само,
 татарског хана ослободих начисто,
 страшног мувећег роја, прошлог јуна, тамо,
 док папу арапског спасох, исто,
 од мишева слепих огромнога јата.
 Ал' што се тиче зла што држи вас у јаду,
 ако вас пацова решим, да буде ми плата,
 у сребру ил' злату, талира хиљаду.«
 »Хиљаду? Педесет ћемо дати!« – повикаше у глас
 градоначелник и одбор у тај час.

На улицу чудни фрулаш стаде,
 смешкајући се, а како и не би,
 јер нико овде до тада не знаде
 тајну што у дугачкој фрули његовој спи.
 Па онда, као вештак прави,
 на усне за то подешене фрулу стави,
 а искре врцнуше му при том' из очију плави;
 као кад на свеће пламен со се прсне.
 И док фрула пусти три ноте врсне,
 градом као да армија заромори.
 Па за трен се ромор у жамор створи
 Па жамор у моћну цику и писку нарасте,
 кад пацова руља из кућа навали,
 од сваке феле и касте:
 мршави, дебели, делије и слабићи,
 мрки, сиви, црни, бели, велики и мали,
 бабускере и фићфирићи;
 старкеље ћопаве, к'о јелени ћидије,
 ујаци и тетке, зетови и снаје, читаве фамилије;
 браћа, сестре, заове, матере и сирочад без оца;
 тевабија једна, с конопаца и ко'ца;
 пратише фрулаша, у корак, бесловесно,
 са улице једне на другу, ћипајућ' све више,
 уз пику и писку, трчкајућ' радосно,
 док, на крају, Везеру на обали бише,
 где за трен се у води хладној утопише.
 Сем добелка једног, налик Цезару Јулију,
 што преплива Везер надвоје – натроје,
 и као што у каснијем своме писанију
 (завешта он Пацов-земљи Коментарсвоје)
 рече јасно: »На звуке прве, фруле оне,
 шкембе к'о да се струже ја начу',

ил' к'о да се јабуке зреле, првене,
у преси гњече, за фину јабуковачу.
На мах стрчах са полице тегли пуне;
слатка и компоте оставих отворене,
напустих с' уљем бурад; скоро догрижене,
чабрице масла, финог сира и рибе сољене,
јер, учини ми се, као да глас
(слађи него са лире ил' харфе) позва:
– »Хеј пацови! У овај час,
у магазу јествија пуну свет се прозва.
Навали народе пацовски! Док не пукнеш ждери!
К'о да је време, у исти мах, доручку, ручку и вечери.
И баш као да шећера глава читава,
преда мнош зас'ја, ко сунца слава;
баш када у миљу помислих – Ах! каква слас' –
скоро ме удави Везера талас.« –

Хамелина грађане требало је чути тада;
звонише звона к'о да је хунска најезда.
»Напред« – градоначелник рикну – »Зграбите сада
пгапове и мотке! Чачните сваку рупу и сва гнезда!
У помоћ да су дунђери, столари и калдрнције!
Да ни трага више, у граду овом није
од рода пацовског!« – Кад' гле незгоде.
Фрулаш чудни, скромно, пред градоначелника стаде:
– »Да, прво, хиљаду талира примим, ја имах наде.«

Талира хиљаду!? Градоначелник огрезну у плаво.
Одбору градском клецнуше колена.
За суму упола мању, да кажемо право,
подрум би њихов био пун најбољих страних вина:
ризлинга, ружице и прног свих врста,
што гозбе њихове у баханалије сврста.
Да плате новце толике фрулашу једном,
у огртачу шареном, траљавом и бедном?
»Уосталом« – одбору мигну градоначелник
– »Договор, на обали речној, беше нап,
где хорда пацовска неста, уз писак и цик.
А што на свет онај оде, назад га није баш.
А људи ми нисмо лоши, прикане мој,
е да пића не понудимо ти једну ил' две чаше.
А што се пара тиче за цепарац твој,
то само зарад мале шале беше.
На крају, од зла пацовског, град сирот оста!
Хиљаду талира!? Хеј! Педесет ти је доста.«

Фрулашу лице се смрчи, па градоначелнику рече:
»За ситничарење време није. Чекати не могу.
Ја обегах да ћу, пре но падне вече,

у Багдаду бити да, онако с ногу,
из тепсија кувара главног, најфиније пробам пивђивице,
јер, у кухињи калифској, од скорпиона гнезда,
не оставих ни једног да о чему пише.
С' њим се погодих на реч часну. Тако ми звезда,
ко мене превари, ил' за нос повуче,
другу ће песму фрула да му гуче.«

»Мислиш ли ти,« – градоначелник дрекну – »Уштво бедна,
да вређати ме сме мангупчина једна?
Да, горе но с' куваром, са мношћу поступа,
просјачина с' фрулом и плаштом од закрпа?
Претиш ли ти нама? Чини што ти ј' воља момче;
дувај у ту трску, док очи ти не искоче.«

Још једном на улицу чудни фрулаш стаде,
на усне његове фрула опет паде,
па опет, слађана, пусти он звука три,
какве ни један музикант до тада не створи.
На мах хука и бука кроз град се чу,
гомила наиђе весела, уз повике и песму,
као кад сватови по девојку иду,
уз малених ножица, у обући дрвеној, трупкање,
с' кикотом и гласова танушних чаврљање;
к'о пилићи на двориште, кад жито им се баца,
потрчаше из града деца, од реда сва,
велики и мали, цуре и дечаца,
бисерних зубића, тршавих коса,
са виком и смехом,
пупкајућ', уз фруле звуке, дечица та,
трчкаху радосно, за свирком чудесном.

Градоначелник, ужаснут, гледаше тупо.
Већници градски к'о да се у цепанке претворише,
без снаге да прстом мрдну, бленуше глупо,
док деца, пупкајућ' весело, крај њих минуше.
Погледом пратити могаше само, очију сузни',
гомилу радосну, где се за фрулашем поче вити.
Ал' одбор у трену проже језа и страх грозни;
градоначелник у главу и груди стаде се бити,
кад фрулаш скрену са улице Елитна звана,
к' Везеру, што обалу тога дана,
на путу њихових синова и кћери,
хладним таласима мј.

Ал' фрулаш скрену са југа на запад у часу,
па према Копелберг брду корак управи,
а за њим весела деца у касу.

На срцу лакну присутнима, у час прави:
– »Ма не може се он, свирајућ', преко брда клатити,

даха узети мора, те ће свирка стати.
 Видећете, мораће он децу вратити.« –
 Ал' нуто чуда, док брду у подножје гомила се сјати,
 отвор се огромни пред њима створи чудесно,
 к'о да пећину велику би неко вредан тамо исклесати,
 а у њу, за фрулашем, деца улажаху радосно.
 И када сви у пећину уђоше, ко пуцањ топа,
 склопи се за њима отвор у брду.
 Рекох ли ја сви? Не! Један оста, што мало ћопа,
 што би мало спор у цупкању и ходу.
 Рећи би умео он током година што дођоше,
 утучен, жалостан и без наде:
 »Суморно је у граду овом од како друзи моји одоше.
 Заборавити не могу, где ми се не даде,
 видети Земљу Милине,
 коју и мени свирач обећа, кроз фруле звуке,
 јер поведе он нас, како рече, у радост – долине,
 што близу су Хамелина, ту, на дохват руке;
 извора пуних и воћака у цвату,
 где цвеће од нашег лепше мириши.
 И све је ново и чудно у том вилајету,
 где врашци од пауна су лепши,
 а рундова има од јелена бржих,
 где жаока није у пчела,
 и парипа има с' крилима од орловских дужих.
 Е баш кад сигуран бејаш, истина цела,
 да ће ми нога хрома бити излечена,
 свирка преста, а ја црњан, у дољи
 под бродом, остах сам самцат, лица избечена,
 да, и не по својој вољи,
 као и пре, ћопам сада.
 А о земља оној, чудесној, не чух више никада.«
 Несретним грађанима Хамелина некако у главе дође,
 слово што, од памтивека, звучи кристално јасно:
 »За шкртца се врата рајска отварају ласно,
 као што кроз уши иглене, камила прође.«

Градоначелник у трен реши (да после не буде касно)
 на света стране четири ићи, да потеру стигне
 па коме успе те фрулаша стигне
 да каже му лично:
 сребра и злата, и томе слично,
 биће колико му срце иште, к'о 'ладне воде,
 само с' децом да се врати путем којим оде.
 Ал' када, да су то посла ћорава, видеше,
 да, за увек, фрулаш и деца одоше,
 издаше декрет да никада адвокати градски, без бриге,
 помисле да су им тачно датиране књиге,
 ако после дана, месеца и године

и ове речи не буду записане:
– »И тако давно од, што десеше се овде, догађаја,
двадесет и другог јулија,
хиљаду триста седамдесет шесте године...« –
А да им се то дубоко у памћење уреже,
пут куда им деца одоше,
Фрулаша у Шареном улицом назваше.
Па ко се нашали те у њој, на бубњу ил' фрули, засвира,
биће му боље да одмах друго занимање бира.
Нити дозволише да крчма, ил' конак, на њој се отвори,
те, понашањем недоличним, ко мир улице ове квари.
А пред пећином, у брду оном,
причу ову уклесаше на стубу каменом.
Нарисаше, такође, на главном црквеном окну, шареном,
скаску исту, те да цео свет о томе сазна,
како им дечица беху украдена.
И све је то тамо до данашњег дана.

Пропустити не смем да се и ово зна:
Кажу путници како, у Трансилванији, народ један има,
људи неки страни, са страним обичајима;
што одећу носе кроја чудог.
За које суседи њихови казиваше,
како им матере и оци изађоше
из подземног затвора некаквог,
у који, на превару, беху доведени, уз игру и вику,
пре много година, у великом броју,
из града Хамелина што је у Брунсвику,
ал' како и зашто, ни сами не знају.

А сада хајде Момире и Милоше,
дугове наше да с' људима (фрулапима посебно) изравнамо,
па ако нас (свирком њиховом) пацова ил' мишева реше,
што год им обећамо, да реч нашу одржимо.

*Прејевао:
Душан Радосављевић*